

तरुण भारत

हि. ०८.११.२०२२

चंद्रग्रहण

प्रतिनिधि

कोल्हापूर

आजच्या विज्ञान युगामध्ये सूर्य, चंद्र, तार, नक्षत्रे यांच्या कस्तेवदल फुरेशी माहिती उपलब्ध आहे. त्यामुळे ग्रहण केव्हा लागणार आहे आणि त्याचा कालावधी किंती आहे या गोटी बिनचुकपणे सांगता येतात. चंद्र हा पृथ्वीभोवती ज्या वर्तुकार कस्तेमध्ये फिरतो ती कक्षा ज्या समतलात आहे ते समतल तसेच पृथ्वी सूर्यभोवती ज्या कस्तेमध्ये फिरते त्या कक्षेचे असणारे समतल यांच्यामध्ये ५ अंशाचा कोन आहे. हे दोन्ही समतल एका सरळ रेषेत एकमेकांना दोन बिंदूना छेद देतात. पूर्ण या

दोन बिंदूना राहू आणि केतू असं म्हंटल जायचे. चंद्र हा ज्यावेती दोन बिंदूपाशी येतो त्या वेळी सूर्य ग्रहण अथवा चंद्र ग्रहण होते. ज्या वेळेला पृथ्वी ही चंद्र आणि सूर्य यांच्यामध्ये येते तसेच ते सर्वजण एका सरळ रेषेत येतात तेंव्हा पृथ्वीची सावली चंद्रवराती पडते त्यामुळे चंद्र काळोखात जातो व चंद्रग्रहण लागते.

मंगळवार आज ८ नोव्हेंबर रोजी होणरे चंद्रग्रहण हे खांगास चंद्रग्रहण पद्धतीचे आहे. कोल्हापूरमध्ये त्याची मुस्लिम दुपारी २ वाजून ३९ मिनिटे व १२ सेकंदाला होणार आहे. त्याचा मध्य काळ हा ४ वाजून २९ मिनिटे व १२ सेकंदाने होणार असून ते चंद्रग्रहण ५ वाजून ११ मिनिटे व

४ सेकंदाने संपणार आहे. परंतु कोल्हापूरमध्ये चंद्रोदय हा ५ वाजून ५८ मिनिटांनी होणार असल्याने पूर्ण चंद्रग्रहण हे पाहता येणार नाही.

कारण ग्रहण कालावधीमध्ये चंद्र हा क्षितिजावरती नाही. परंतु ५ वाजून ५८ मिनिटांपासून ते ६ वाजून ११ मिनिटांपर्यंत पारशियल म्हणजे आशिक चंद्र ग्रहण हे काही काळ पाहता येणार आहे. भारताच्या कोलकाता, कोहिमा, आगरातल्या आणि गुवाहाटीसह भारताच्या काही भागामध्ये चंद्रग्रहण पाहता येईल. त्याचबरोबर साऊथईस्ट पुरोप, आशिया, ऑस्ट्रलिया, नॉर्थ अमेरिका पॅसिफिक, अटलांटिक, इडियन ओशन, आर्किट, अंटार्टिका या भागामधून चंद्रग्रहण बघता येणार आहे.

डॉ. मिलिंद कारंजकर, पदार्थ विज्ञान व खगोलशास्त्र विभाग प्रमुख, विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर.

पुण्य नगरी १५. ०८. २०२२

सामाजिक शास्त्रातील संशोधन वाढणे

काळाची गरज : डॉ. प्रल्हाद माने

कोल्हापूर : राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणामध्ये आंतरविद्याशाखीय ज्ञानाला आणि संशोधनाला महत्वाचे स्थान असून, आंतरविद्याशाखीय संशोधन वाढणे गरजेचे आहे. महाविद्यालयीन स्तरावर संशोधन दृष्टीचा विकास होणे गरजेचे असून, सामाजिक शास्त्रातील संशोधन वाढणे ही काळाची गरज आहे, असे प्रतिपादन शिवाजी विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र अधिविभागातील डॉ. प्रल्हाद माने यांनी केले. ते विवेकानंद कॉलेजमधील फुले, शाहू, आंबेडकर अभ्यास केंद्राच्या उद्घाटनप्रसंगी बोलत होते. डॉ. प्रल्हाद माने म्हणाले, देशातील सामाजिक शास्त्रातील संशोधन अल्प प्रमाणात असून, सामाजिक शास्त्रात संशोधनाच्या अनेक संघी उपलब्ध आहेत. या संघींचा शोध घेऊन विद्यार्थ्यांनी सामाजिक शास्त्रांच्या संशोधनात भर घातली पाहिजे. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी आयक्यूएसीच्या समन्वयक डॉ. श्रुती जोशी होत्या. व्याख्यानाचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. आर. कुंभार यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले होते. प्रास्ताविक फुले, शाहू, आंबेडकर अभ्यास केंद्राच्या समन्वयक प्रा. समीक्षा फराकटे यांनी केले. पाहुण्यांची ओळख प्रा. नम्रता ढाले यांनी करून दिली, तर आभार डॉ. कविता तिवडे यांनी मानले.